

13 AUG 2019

‘We moeten kiezen: welk gezin heeft de hulp het hardste nodig?’

Naast de bestaande wachtlijsten in de jeugdzorg ontstaat een nieuwe wachtlijst bij de jeugdbescherming, als gevolg van het tekort aan gezinsvoogden. ‘En dat is veel zorgelijker’, zegt kinderrechter Susanne Tempel. ‘Want als een kind door de rechter onder toezicht gesteld wordt, maar vervolgens geen gezinsvoogd krijgt, kan de fysieke en geestelijke veiligheid van kwetsbare kinderen in gevaar komen.’

 Bewaren

Foto: Fotolia

Susanne Tempel is kinderrechter in de rechtbank Zeeland/West-Brabant. Deze rechtbank heeft de ernst van de situatie aan de buitenwereld kenbaar gemaakt via – geanonimiseerd – gepubliceerde uitspraken op rechtspraak.nl. De uitspraken zijn gezien door RTL Nieuws die vorige week uitgebreid over de kwestie **heeft bericht**. De zaken waarvoor geen gezinsvoogd beschikbaar is, zijn heftig: kinderen hebben te maken met huiselijk geweld, een vader dreigt zijn kind te ontvoeren, er is alcohol- of drugsmisbruik van (één van de) ouders of een vechtscheiding. Minderjarige kinderen zijn gevlucht van hun ouders, glijden af, gaan niet meer naar school en sommige kleine kinderen hebben geen contact meer met vriendjes.

Zorgelijk patroon

De genoemde zaken gaan over kinderen en gezinnen in Brabant en Zeeland, maar het probleem speelt op veel meer plekken, aldus Tempel. Ze vertelt dat zij en haar collega's bij de rechtbank afgelopen maanden zo vaak te horen kregen dat er geen gezinsvoogd beschikbaar was om de opgelegde maatregel uit te voeren, dat er geen sprake kon zijn van toeval, maar van een heel zorgelijk patroon. ‘Als we een maatregel opleggen die vervolgens niet wordt uitgevoerd, is de beslissing die wij als rechter nemen niet effectief. Een alternatief hebben we niet.’ Tempel benadrukt dat een kinderrechter niet zomaar besluit tot een onder toezicht stelling (OTS). ‘Dat is een zware maatregel. Die leg je op als een thuissituatie dermate bedreigend is voor de ontwikkeling van het kind, dat je als overheid ingrijpt in de opvoeding van een kind.’

Hulp komt niet op gang

De uitvoering van die maatregel is neergelegd bij de zogeheten gecertificeerde instellingen (GI's): de instellingen die wettelijk bevoegd zijn om maatregelen in het kader van jeugdbescherming en jeugdreclasering uit te voeren. Hiervan zijn er vijftien in Nederland. Wettelijk gezien moeten zij binnen vijf dagen een

gezinsvoogd aan het kind toewijzen die vervolgens binnen zes weken zorgt voor een plan van aanpak en de coördinatie van de nodige hulp in het belang van het kind. Tempel: 'Die hulp komt nu niet op gang. En dat is geen verwijt richting de jeugdbescherming. Ook zij gaan hieraan ten onder. De problemen zijn complex zijn en daarom is een oplossing ook niet eenvoudig. Ik hoop van harte dat ons signaal wordt opgepikt door de politiek en de instellingen voor jeugdbescherming.'

Kamervragen

Kamerlid Lisa Westerveld (GroenLinks) laat weten dat ze Kamervragen gaat indienen. Bij haar weten is nog door niemand een debat aangevraagd, maar in verband met het reces is dat niet zo vreemd. Pas na het reces wordt over de debatten beslist. 'Tot nu toe is er in Kamerdebatten weinig aandacht voor gezinsvoogden', aldus Westerveld. 'Ik heb de minister een tijd geleden in een debat geattendeerd op signalen die ik krijg van jongeren en ouders over dat ze heel vaak te maken hebben met wisselingen en het verloop hoog is. Verder heb ik er weinig over gehoord.'

Enorme tekorten

Brancheorganisatie Jeugdzorg Nederland kan op dit moment niet aangeven hoe groot de omvang van het probleem is, aangezien de wachtlijsten per regio verschillen. Om een idee te geven: bij Jeugdbescherming Brabant (JBB), waar de wachtlijsten dit voorjaar zijn ontstaan, staan momenteel 41 kinderen op de wachtlijst, waarvan 34 in de regio Zeeland en West-Brabant en 7 in Oost-Brabant. JBB heeft nu 9 à 10 vacatures uitstaan – en dat is weinig vergeleken bij de regio Amsterdam, die met een chronisch tekort van 44 fte kampen heeft. En dat betekent dat twintig procent van de benodigde formatie gezinsmanagers niet kan worden ingevuld.

Duivelse dilemma's

'Het water staat ons aan de lippen', aldus Pieter Bijkerk, strategisch adviseur en accountmanager van Jeugdbescherming regio Amsterdam. 'We doen er alles aan om mensen te werven: we voeren landelijk en regionaal campagne en bieden bijvoorbeeld voormalige politiemensen een interne opleiding aan tot gezinsmanagers, maar we blijven met een gat zitten dat we niet kunnen dichten.' Nieuwe gezinnen en kinderen worden ondanks alles wél aangenomen. Zij krijgen binnen drie dagen bezoek van een zogeheten instroommedewerker die ervoor zorgt dat de ergste nood geledigd wordt en dat er een minimale veiligheidsbasis is, een aanpak die vergelijkbaar is met die van Jeugdbescherming Brabant. Bijkerk: 'Iedere dag moeten we prioriteren: welk gezin heeft de hulp het hardste nodig? Het gezin met de ontspoorde puber, of het gezin waar een baby wordt verwaarloosd? Dat zijn duivelse dilemma's en moreel heel zwaar.'

Hele stelsel onder druk

Die zwaarte komt bovenop de complexiteit aan problemen waarmee de jeugdbeschermers – als hekkensluiters in de keten – sowieso te maken krijgen. Astrid Rotering, voorzitter van de raad van bestuur van Jeugdbescherming West legt uit waarom: ‘Naast dat het de jeugdbescherming niet lukt om voldoende tijd te besteden aan de gezinnen, lukt het onze netwerkpartners ook niet. Er zijn wachtlijsten bij de Raad voor de Kinderbescherming, de Veilig Thuis-organisaties, de wijkteams en bij de zorgaanbieders. Dit maakt dat het hele stelsel onder druk staat. Wij als GI zijn de laatste in deze rij en bij ons is de druk het grootst, omdat wij een wettelijke opdracht hebben.’

Krappe arbeidsmarkt

‘Op een krappe arbeidsmarkt is het een ingewikkelde tak van sport om goed personeel te krijgen’, zegt de woordvoester van Jeugdzorg Nederland. ‘Instanties als Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming vissen in dezelfde vijver. Daarbij is het ontbreken van een nieuwe cao inclusief loonsverhoging niet helpend. We willen nieuwe mensen graag behouden, maar vanwege de werkdruk en zware problematiek is het verloop groot. Om te zorgen dat nieuwe collega’s blijven, willen we meer begeleiding, coaching en training kunnen bieden. Ook dat kost tijd en geld. Het is echt een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de sector én onze opdrachtgevers, Rijk en gemeenten.’

Blijvende veiligheid

Zo’n intensief traject werpt wel vruchten af, zo blijkt bij Jeugdbescherming West, waar het lukt om jeugdbeschermers te werven met hulp van een gespecialiseerd bureau. Nieuwe collega’s krijgen hier een uitgebreid opleidingsprogramma en de caseload wordt geleidelijk opgebouwd. Rotering: ‘Het duurt tussen de zes en tien maanden voordat we iemand helemaal fulltime kunnen inzetten, daardoor kunnen we niet altijd meteen een vaste jeugdbeschermer aan een gezin koppelen, maar wij zorgen er wel altijd voor we de veiligheid van kinderen in beeld hebben. We willen alleen méér doen, zodat we de gezinspatronen – die de onveiligheid in stand houden – samen met ouders en het netwerk op kunnen pakken en kunnen werken aan de blijvende veiligheid.’

Systeem zit muurvast

En dat wil iedereen, maar het systeem werkt niet meer. De keten bestaat uit te veel schakels die ervoor zorgen dat kinderen en gezinnen te lang van hulp verstoken blijven. Rotering: ‘Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de jeugdbeschermingsorganisaties zijn verantwoordelijk voor dezelfde kinderen. Daarom moeten we dit probleem samen oplossen. Wat mij betreft zijn één of twee van onze instanties overbodig.’ Bijval krijgt ze van Bijkerk, die zegt: ‘Het systeem zit muurvast en komt nu piepend en kra-

kend tot stilstand. In mijn ogen is er maar één echte oplossing: pas de wet aan en haal de overlap uit het systeem en doorbreek alle schotten die er zijn. Op die manier houden we met elkaar een veel grotere poule van mensen over en kunnen we ons werk doen zoals het ooit bedoeld was.'

GESPONSORD

‘Wij zijn de ANWB én TomTom voor sport en bewegen’

Wanneer je iets wil weten over sport en bewegen, ga je naar Kenniscentrum Sport & Bewegen. 'Dat moet ook voor zorgprofessionals een automatisme worden', zegt directeur Bert van Oostveen.

JEUGDBELEID

PREMIUM

Verregaande transformatie in Geldrop-Mierlo met het Heppie (t)Huis

Jaarlijks kunnen bijna 50.000 kinderen in Nederland voor kortere of voor langere tijd niet thuis wonen. Met deze uithuisgeplaatste kinderen wordt heel wat afgezeuld van de ene instelling of locatie naar de andere. Het Vergeten Kind heeft met de actie ‘Stop de Carrousel’ veel discussie losgemaakt. De gemeente Geldrop-Mierlo, die zelf geen voorziening voor jeugdhulp met verblijf heeft, nam de uitdaging aan. In deze gemeente werd met geld van Het Vergeten Kind een hypermodern pand neergezet – het Heppie (t)Huis – waar acht kinderen en twee professionals kunnen wonen. In tegenstelling tot andere voorzieningen voor jeugdhulp met verblijf zijn er voor de gemeente Geldrop-Mierlo geen huisvestingskosten verbonden aan het Heppie (t)Huis. Hierdoor kan de financiering vanuit de gemeente vrijwel geheel besteed worden aan hulp voor jeugdigen. Dit betekent meer kwaliteit voor onze jeugdigen. De gemeente heeft daarbij besloten om vijf jaar lang een jaarlijkse begrotingssubsidie toe te kennen zodat de continuïteit gewaarborgd is. Dit artikel beschrijft wat het Heppie (t)Huis is, hoe het huis tot stand is gekomen en op welke wijze het Heppie (t)Huis bijdraagt aan de transformatie van jeugdhulp in de gemeente Geldrop-Mierlo.